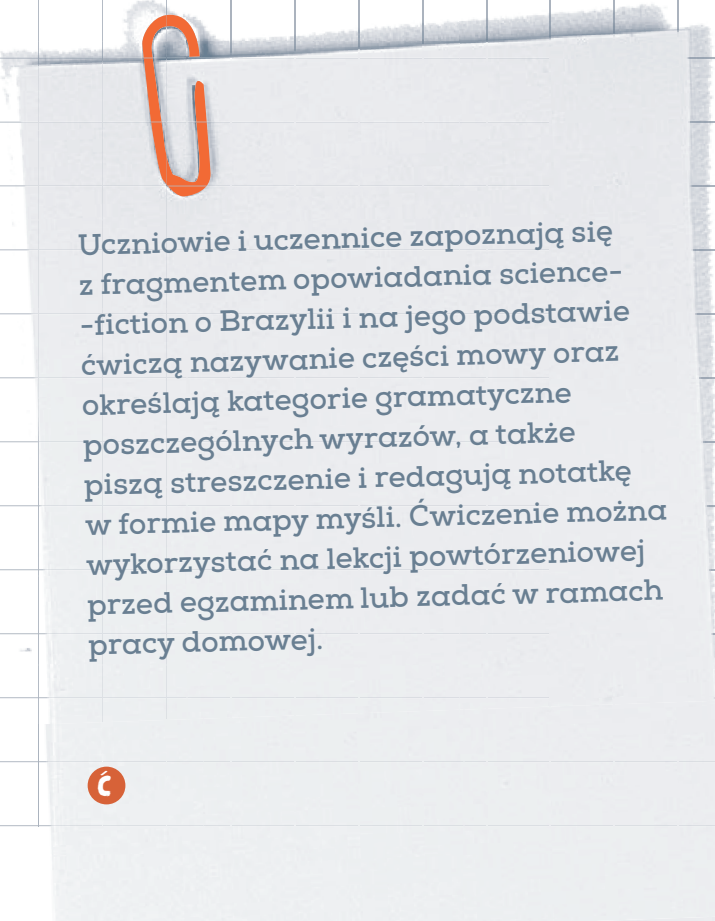

17. CO STRACIŁBY ŚWIAT, GDYBY BRAZYLIA ZNIKNEŁA Z MAPY? CZĘŚCI MOWY, STRESZCZENIE, NOTATKA

AUTORKA: BERNADETTA BIAŁEK

Uczniowie i uczennice zapoznają się z fragmentem opowiadania science-fiction o Brazylii i na jego podstawie ćwiczą nazywanie części mowy oraz określają kategorie gramatyczne poszczególnych wyrazów, a także piszą streszczenie i redagują notatkę w formie mapy myśli. Ćwiczenie można wykorzystać na lekcji powtórzeniowej przed egzaminem lub zadać w ramach pracy domowej.

17. CO STRACIŁBY ŚWIAT, GDYBY BRAZYLIA ZNIKNEŁA Z MAPY? CZĘŚCI MOWY, STRESZCZENIE, NOTATKA

Zagadnienia:

- ▶ Zrównoważony rozwój
- ▶ Zasoby naturalne
- ▶ Różnorodność i stosunki międzykulturowe

Czas trwania:

- ▶ 35 minut

Cele ćwiczenia:

- ▶ Nazwiesz części mowy i określisz kategorie gramatyczne wyrazów.
- ▶ Napiszesz streszczenie opowiadania science-fiction o Brazylii.
- ▶ Skonstruujesz notatkę w formie mapy myśli.

Związek z podstawą programową:

- ▶ I: 1.1, 1.2, 3.8, II: 2.1, III: 1.1, 1.2, 1.4, 2.3, 2.10

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki

MIN

0

8

8

15

7

35

20

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Rozdaj uczniom i uczennicom kserokopie materiału pomocniczego pt. „Co straciłby świat, gdyby Brazylia zniknęła z mapy?” (załącznik nr 1). Poleć, aby młodzież uważnie przeczytała fragment opowiadania.
2. Poproś, aby każdy w zeszyte napisał streszczenie tekstu w 3-5 zdaniach lub (w zależności od grupy i możliwości czasowych) poleć uczniom i uczennicom, by sporządzili notatki w formie mapy myśli na temat cech charakterystycznych Brazylii oraz Brazylijczyków i Brazylijek.
3. Rozdaj każdej osobie w klasie kartę pracy z tabelą (załącznik nr 2) i poproś o jej uzupełnienie. Odpowiedzi możecie sprawdzić wspólnie na forum lub młodzież może sprawdzić sobie wzajemnie w parach.

Źródła:

Madza Ednir, Centro de Criação de Imagem Popular (CECIP), Brazylia (www.cecip.org.br), *Co straciłby świat, gdyby Brazylia zniknęła z mapy?*, CEO 2013; <http://globalna.ceo.org.pl/jezyk-polski/artykuly/co-stracilby-swiat-gdyby-brazylia-zniknela-z-mapy>.

Załączniki:

Załącznik nr 1 - *Materiał pomocniczy: Co straciłby świat, gdyby Brazylia zniknęła z mapy?*

Załącznik nr 2 - *Karta pracy: Tabela: Części mowy, kategorie gramatyczne*

Załącznik nr 3 - *Karta pracy: Prawidłowe odpowiedzi*

CO STRACIŁBY ŚWIAT, GDYBY BRAZYLIA ZNIKNĘŁA Z MAPY?

(...) **Obrazy** przesyłane przez sondy kosmiczne **przedstawiały zatrważający widok** – obszar, na **którym do wczoraj** położona była **Brazylia**, był teraz **pusty**. Znikł las amazoński **położony** na terenie Brazylii, Amazonka (rzeka o największych zasobach wodnych na świecie), rozległe brazylijskie wybrzeże (7 000 kilometrów plaż), znaczące i zróżnicowane pokłady rud, żyzna ziemia rolna i 5 600 kipiących życiem miast. **Żegnaj** Rio De Janeiro zwane Cudownym Miastem! **Wszystko to zostało zastąpione** przez głuchą **czelusć** o wielkości 8 515 767 kilometrów kwadratowych, która **wydawała się** nie mieć **dna** i była wystarczająco duża, aby **pomieścić** wszystkie europejskie kraje **wraz** ze znacznym **fragmentem** Rosji. Naukowcy z pozostałych 194 **krajów** na planecie Ziemia zaczęli **gorączkowo** poszukiwać racjonalnego wyjaśnienia zjawiska, które **zmiotło** z powierzchni ziemi 198 milionów Brazylijczyków i inne żywe organizmy o największej na świecie bioróżnorodności, w tym 55 000 gatunków roślin, 1832 gatunków ptaków i **1300** gatunków motyli. Ponadto katastrofa ta unicestwiła wszelką brazylijską faunę i **florę** znajdującą się **w ogrodach botanicznych** na **całym świecie**. Papierowe, internetowe i filmowe zapisy dzieł pochodzenia brazylijskiego w dziedzinie sztuki, nauki, kultury, sportu i religii rozpuściły się **jak sól** w wodzie. Książki (a nawet komiksy) i dokumenty dotyczące brazylijskiej historii i kultury, gazety i magazyny na temat Brazylii przestały istnieć. Nawet brazylijskie telenowele (pewnego rodzaju opery mydlane), tak popularne w Portugalii, Czechach, Angoli, Mozambiku, Rosji i Chinach, nie zostały oszczędzone. Jakby niewidzialna siła postanowiła zlikwidować **nie** tylko kraj, ale także wszelkie ślady jego istnienia pozostające na świecie. Jakby Brazylia była przestępstwem, którego ślady należy zatrzeć.

Ekolodzy, matematycy, biolodzy i inni naukowcy **bezwzględnie** przystąpili do obliczania, jaki wpływ na globalne środowisko będzie miała strata 60% amazońskiego lasu deszczowego – uważanego za płuca Ziemi – oraz **największego** na świecie zasobu wody – około 13% całej wody pitnej na Ziemi – które wcześniej znajdowały się na terytorium Brazylii¹. Ekonomści i biznesmeni próbowali wymyślić, jak zastąpią brazylijskie surowce wykorzystywane do produkcji zaawansowanych technologicznie towarów. Chińscy biznesmeni oszaleli na **myśl** o tym, że nie będą już mogli liczyć na brazylijską soję ani na miliony brazylijskich konsumentów kupujących ich tanie produkty.

Tymczasem prawie siedem miliardów ludzi na całym świecie poczuło ucisk w klatce piersiowej, nie tylko ze względu na niespodziewane zmniejszenie ilości tlenu w atmosferze spowodowane zniknięciem większej części zielonych płuc Ziemi, ale także z uwagi na stratę 198 milionów członków naszej ludzkiej rodziny.

Świat będzie tęsknił za **Brazylijczykami** prawie tak samo jak za brazylijskimi zasobami naturalnymi. [...] Brazylijczycy mają w swoich genach cechy charakterystyczne dla tak zwanych „Indian”, rdzennej ludności („nieustępliwych, zdrowych i niewinnych”, głównie myśliwych i zbieraczy, posługujących się 200 różnymi językami); Europejczyków (portugalskich, holenderskich i francuskich kolonizatorów), Afrykanów (siłą zabranych ze swojej ojczyzny i zmuszonych do niewolniczej pracy [...]). Wpływy tych trzech kręgów kulturowych ukształtowały brazylijską kulturę – sposób, w jaki Brazylijczycy mówili, pracowali, jedli, cieszyli się życiem, tworzyli literaturę, muzykę, tańczyli i grali w piłkę, pojmowali świat i budowali wzajemne relacje. Teraz to wszystko przepało.

Tak jak to się często dzieje, gdy ktoś umiera, wady Brazylijczyków zapomniano lub uznano za zalety, a pozytywne strony brazylijskiej natury zostały wyolbrzymione. „Och, jakże nam ich brakuje” – takie stwierdzenia można było usłyszeć w ponad pięciuset językach. „Byli wolnymi duchami i mieli do siebie dystans. Byli spontaniczni, kreatywni i odznaczali się szczerą pewnością charakterystyczną dla tych, którzy żyją w przekonaniu, że szczęście jest blisko”. „Wierzyli, że ludzie mają dobre serca”. „Gdzie teraz znajdziemy ich niewymuszony uśmiech i serdeczność?”. „Brakuje mi niezrównanej kobiecości brazylijskich kobiet, ich niespotykanej namiętności”. „Byli życzliwi i hojni”. „Brakuje mi ich radości życia, kolorowych karnawałów i nadziei, z jaką patrzyli w przyszłość”. „Bez Brazylijczyków na świecie nie ma już tyle czułości. Czasami byli nieodpowiedzialni, ale byli uroczy”. „Będzie mi brakować ich pomysłowości, sprytu i niesamowitej zdolności do improwizacji, muzyki i wycucia rytmu”.

Co nastąpiło potem? (...) Ciąg dalszy opowiadania znajdziecie na stronie internetowej pod poniższym linkiem!

Autorka opowiadania: Madza Ednir, Centro de Criação de Imagem Popular (CECIP), Brazylia (www.cecip.org.br)

Pełny tekst opowiadania pt. „Co straciłby świat, gdyby Brazylia zniknęła z mapy?” znajduje się pod adresem:

<http://globalna.ceo.org.pl/jezyk-polski/artykuly/co-stracilby-swiat-gdyby-brazylia-zniknela-z-mapy>.

¹ Amazoński las deszczowy jest położony na terytorium dziewięciu państw: Brazylii (60%), Peru (13%), Kolumbii, Wenezueli, Ekwadoru, Boliwii, Gujany, Surinamu i Gujany Francuskiej.

CZĘŚCI MOWY, KATEGORIE GRAMATYCZNE

Uzupełnij tabelę, w której znajdują się wyrazy z opowiadania (wyróżniono je w tekście poprzez pogrubienie). Nazwij części mowy i określ kategorie gramatyczne. Jeśli nie da się określić danej kategorii gramatycznej, wpisz znak „-”.

Możesz zastosować następujące skróty: odm. – odmienna, nieodm. – nieodmienna, mn. – mnoga, poj. – pojedyncza, m. – męski, żeński, n. – nijaki, mos. – męskoosobowy, nmos. – niemęskoosobowy, ozn. – oznajmujący, rozk. – rozkazujący, dk. – dokonana, ndk. – niedokonana, czyn. – czynna, bier. – bierna, zwr. – zwrotna, najw. – najwyższy, przesz. – przeszły.

wyrazy z tekstu	część mowy	odm./nieodm.	przy-padek	liczba	rodzaj	osoba	tryb	aspekt	strona	stopień	czas
obrazy											
przedstawią											
zatrważający											
widok											
którym											
do											
wczoraj											
Brazylia											
pusty											
położony											
żegnaj											
wszystko											
to											
zostało zastąpione											
czeluć											

wyrazy z tekstu	część mowy	odm./nieodm.	przy-padek	liczba	rodzaj	osoba	tryb	aspekt	strona	stopień	czas
wydawała się											
dna											
pomieścić											
wraz											
fragmentem											
krajów											
gorączkowo											
zmiotło											
1300											
florę											
w											
ogrodach											
botanicznych											
całym											
świecie											
jak											
nie											
bezwłocznie											
największego											
myśl											
Brazylijczykami											

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI

Zastosowane skróty: (nie)odm. – (nie)odmienna, mn. – mnoga, poj. – pojedyncza, m. – męski, ż. – żeński, n. – nijaki, (n)mos. – (nie)męskoosobowy, ozn. – oznajmujący, rozk. – rozkazujący, (n)dk. – (nie)dokonana, czyn. – czynna, bier. – bierna, zwr. – zwrotna, najw. – najwyższy, przesz. – przeszły.

wyrazy z tekstu	część mowy	odm./nieodm.	przy-padek	liczba	rodzaj	osoba	tryb	aspekt	strona	stopień	czas
obrazy	rzeczownik (nieżywoty, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	M.	mn.	m.	-	-	-	-	-	-
przedstawiąły	czasownik przechodni	odm.	-	mn.	nmos.	3.	ozn.	ndk.	czyn.	-	przesz.
zatrważający	nieosobowa forma czasownika - imiesłów przymiotnikowy czynny	odm.	B.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
widok	rzeczownik (nieżywoty, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	B.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
którym	zaimek przymiotny względny	odm.	Ms.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
do	przyimek	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
wczoraj	przysłówek	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brazylia	rzeczownik (nieżywoty, nieosobowy, własny, konkretny)	odm.	M.	poj.	ż.	-	-	-	-	-	-
pusty	przymiotnik	odm.	M.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
położony	nieosobowa forma czasownika - imiesłów przymiotnikowy bierny	odm.	M.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
żegnaj	czasownik przechodni	odm.	-	poj.	-	2.	rozk.	ndk.	czyn.	-	-
wszystko	zaimek rzeczowny upowszechniający	odm.	M.	poj.	n.	-	-	-	-	-	-
to	zaimek rzeczowny wskazujący	odm.	M.	poj.	n.	-	-	-	-	-	-
zostało zastąpione	czasownik przechodni	odm.	-	poj.	n.	3.	ozn.	dk.	bier.	-	przesz.
czeluść	rzeczownik (nieżywoty, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	B.	poj.	ż.	-	-	-	-	-	-

wyrazy z tekstu	część mowy	odm./nieodm.	przy-padek	liczba	rodzaj	osoba	tryb	aspekt	strona	stopień	czas
wydawała się	czasownik nieprzechodni	odm.	-	poj.	ż.	3.	ozn.	ndk.	zwr.	-	przesz.
dna	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	D.	poj.	n.	-	-	-	-	-	-
pomieścić	nieosobowa forma czasownika - bezokolicznik	nieodm.	-	-	-	-	-	dk.	-	-	-
wraz	spójnik	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fragmentem	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	N.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
krajów	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	D.	mn.	mos.	-	-	-	-	-	-
gorączkowo	przysłówek	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	równy	-
zmiotło	czasownik przechodni	odm.	-	poj.	n.	3.	ozn.	dk.	czyn.	-	przesz.
1300	liczebnik główny złożony	odm.	B.	mn.	mos.	-	-	-	-	-	-
floreę	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	B.	poj.	ż.	-	-	-	-	-	-
w	przyimek	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ogrodach	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	Ms.	mn.	mos.	-	-	-	-	-	-
botanicznych	przymiotnik	odm.	Ms.	mn.	mos.	-	-	-	-	-	-
całym	przymiotnik	odm.	Ms.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
świecie	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, konkretny)	odm.	Ms.	poj.	m.	-	-	-	-	-	-
jak	zaimek przysłowny	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nie	partykuła	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
bezwłocznie	przysłówek	nieodm.	-	-	-	-	-	-	-	równy	-
największego	przymiotnik	odm.	D.	poj.	m.	-	-	-	-	najw.	-
myśl	rzeczownik (nieżywotny, nieosobowy, pospolity, abstrakcyjny)	odm.	B.	poj.	ż.	-	-	-	-	-	-
Brazylijczykami	rzeczownik (żywotny, osobowy, własny, konkretny)	odm.	N.	mn.	mos.	-	-	-	-	-	-